

Roztoky u Jilemnice

Obec Roztoky u Jilemnice se nachází v podhůří Krkonoš mezi Jilemníci a Starou Pakou, táhne se podél hlavní silnice v délce šesti kilometrů a nabízí nádherné výhledy na panorama Krkonoš a Jizerských hor. První písemná zmínka o obci je z roku 1360, kdy z krkonošských hvozdu vznikaly pomocí jejich mýcení okolo potoků a říček dlouze se táhnoucí vesnice. Na místě dnešních Roztok u Jilemnice byly vybudovány původně dvě vsi. Na dolním konci pod hrádkem vznikl Prklín (dříve Burglein), poddanská ves mečířů a špendlíkářů. Tvrz i vska byly zničeny a vypáleny během husitských válek. Na horním konci dnešní obce existovala ves zvaná Zásadka. Zásadka definitivně zanikla za třicetileté války, kdy se tudy přehnal švédská a císařská vojska. Celkový rozmach zažívala obec během posledních desetiletí 19. století. V obci byla vystavěna železnice, která přinesla nové možnosti obživy. Doposud se místní obyvatelé živilí převážně rolnictvím a domácí tkalcovstvím. Domácí výroba začala ustupovat tovární výrobě na mechanických stavech. Podnikání se šířilo i do dalších oborů – pily, cihelna, mlýny. Před 1. světovou válkou žilo ve vsi 1,5 tisíce obyvatel. Po ukončení 2. světové války odešla však téměř třetina obyvatel do vysídleného pohraničí a nastala doba vykonstruovaných procesů a kolektivizace zemědělství. V posledních letech obec opět prosperuje, zvyšuje se počet obyvatel a staví se zde spousta nových domů.

Obec má v současnosti 1 tisíc obyvatel a nabízí veškerou občanskou vybavenost. Pro obec je typický bohatý kulturní život, mezi nejvýznamnější roztocké akce neodmyslitelně patří tradiční Krakonošova tržnice. Roztoky u Jilemnice proslavil mimo jiné Vladimír Svátý, novopacký rodák a majitel roztocké textilní továrny. Jeho vynález, tryskový tkalcovský stav, znamenal převrat v textilní výrobě. Další významnou osobností, která se nesmazatelně zapsala do historie obce, je bezesporu spisovatel a učitel Josef Šír, autor povídek a románů z našeho kraje. Nelze ovšem opomenout ani Otokara Klazara, spisovatele a básníka, Josefa Kubáta, profesora a vědce v oboru fyziky a chemie, Daniela Kubáta, profesora sociologie a Josefa Čermáka, historika literatury, překladatele a znalce díla Franze Kafky. S obcí jsou také spjatí dva malíři, místní rodáci, Jiří Straka a Jan Šonský. Dominantním prvkem středu obce je barokní kostel sv. Filipa a Jakuba z roku 1728 spolu se starým hřbitovem. Mezi další historické památky patří sousoší Korunování Panny Marie, socha Panny Marie Immaculaty a kamenný smírčí kříž.

Gmina Roztoky u Jilemnice leží na przedgórzu Karkonoszy między Jilemnícami a Starą Paką. Ciągnie się na długości sześciu kilometrów wzdłuż szosy głównej. Rozciągają się stąd wspaniałe widoki na Karkonosze i Góry Izerskie. Pierwsze pisemne wzmianki o wsi pochodzą z 1360 roku, kiedy ta długa wieś wylaniała się z wycinanych stopniowo karkonoskich lasów, rozszerzając się wzdłuż potoków i rzeczek. W miejscu dzisiejszej gminy Roztoky u Jilemnice wybudowano początkowo dwie wsie. Na dolnym

końcu pod zameczkiem powstał Prklín (kiedyś Burglein), wieś poddaska, w której wytwarzano miecze i szpilki. Zarówno zameczek (dwór obronny), jak i wioska zostały zniszczone podczas wojen husyckich. W górnym krańcu dzisiejszej wsi istniała wieś Zásadka, która znikła w okresie wojny trzydziestoletniej w konsekwencji przemarszu wojsk szwedzkich i cesarskich. Największy rozkwit nastąpił w ostatnich dekadach XIX wieku, kiedy wybudowano linię kolejową a wraz z nią dworzec Roztoky-Kruh. To przyniosło nowe możliwości pracy, dotąd bowiem mieszkańcy utrzymywali się głównie z rolnictwa i chałupniczego tkactwa. Praca chałupnicza zaczęła ustępować produkcji fabrycznej na krosnach mechanicznych. Rozwijają się też inne kierunki przedsiębiorczości – powstawały tartaki, cegielnia, młyny. Przed I wojną światową we wsi mieszkało 1,5 tys. osób, jednak po zakończeniu II wojny światowej prawie jedna trzecia mieszkańców odeszła na wysiedlone pogranicze. Nastąpił okres sfingowanych, pokazowych procesów i przymusowej kolektywizacji rolnictwa. W ostatnich latach gmina znowu rozwija się, rośnie liczba mieszkańców, buduje się wiele nowych domów.

Dziś miejscowość liczy 1000 mieszkańców i dysponuje kompletnym zapleczem społecznym. Wieś charakteryzuje się bogatym życiem kulturalnym, do najbardziej popularnych imprez należy jarmark Krakonošova tržnice (Targowisko Liczyrzepy), który cieszy się ogromnym zainteresowaniem turystów i miejscowców.

Roztoky u Jilemnice znane są między innymi dzięki Vladimírovi Svátému, urodzonemu w Novej Pace właścicielowi roztockiej fabryki włókienniczej. Jego wynalazek, krosno dyszowe, oznaczał przełom w produkcji włókienniczej. Kolejną ważną postacią związaną z miejscowością jest bez wątpienia pisarz i nauczyciel Josef Šír, autor opowiadań i powieści z naszego regionu. Nie można zapominać także o Otokarze Klazarze, pisarzu i poecie, Josefie Kubácie, naukowcu i profesorze fizyki i chemii, Danielu Kubácie, profesorze socjologii i Josefie Čermáku, historyku literatury, tłumaczu i znawcy dzieł Franza Kafki. Ze wsią związane są także urodzeni tu malarze Jiří Straka i Jan Šonský.

Z zabytków warto wymienić barokowy kościół św. Filipa i Jakuba z roku 1728 ze starym cmentarzem. Wewnątrz świątyni znajdziemy bogato zdobiony ołtarz z figurami świętych, pierwotnie znajdował się tu też drzeworyt przedstawiający pałac w Jilemnicach, został on jednak przeniesiony do mieszczącego się w tymże pałacu Muzeum Karkonoskiego, gdzie można go oglądać. Ciekawa jest grupa rzeźb Koronacji NMP, figura Marii Panny Niepokalanego Poczęcia oraz kamienny krzyż pokutny, z którym związanych jest kilka legend.

Roztoky u Jilemnice municipality is situated in the Krkonoše Mountains foothills between Jilemnice and Stará Paka. It copies the main road in the total length of 6 km and it offers magnificent views of the Krkonoše Mountains as well as the Jizerské Mountains. First written note on Roztoky u Jilemnice dates back to 1360 when first villages were being

established along the long, newly cut down forest areas along the water courses. There were originally two villages in the area of nowadays Roztoky u Jilemnice. In the lower part of the municipality, under the castle, it was Prklín (formerly Burglein) which was a dependent village of sword-cutters and pin-makers. The fortress, as well as the village, burnt down during the Hussite Wars. The upper part, called Zásadka, ceased to exist during the Thirty Years' War after the Swedish and Imperial Armies had run through. The municipality was owned by a number of noble families – the Valdštejn and the Harrach families serve as examples. The municipality experienced major economic development in the last decades of the 19th century when new railway and the railway station Roztoky-Kruh were built. This fact gave the locals new possibilities to earn their livings; previously they had worked mainly as farmers or weavers. Home-weaving was retreating and industrial production was boosting. Saw-mills, brick-kilns, mills and other privately owned businesses were established. The municipality had approximately 1,500 inhabitants before the WWI; after the WWII ended, about a third of citizens left to live in the expatriated frontier area. Recently, the municipality has been experiencing rapid growth again; the number of inhabitants is increasing as well as the number of homes because a number of new houses have been built. Currently, there is approximately 1,000 inhabitants living in the municipality and it provides all civic amenities. Rich cultural life is typical for the municipality and Krakonoš's Fair is definitely the most traditional and popular event. Vladimír Svátý, born in Nová Paka, brought a world fame to Roztoky u Jilemnice. He was owner to a textile factory in Roztoky u Jilemnice and his invention, jet weaving loom, meant a revolution in textile industry. Josef Šír, a teacher and a writer of the local stories and novels, is another personality that must not be forgotten when talking about the history of the municipality. There are several other important personalities native to Roztoky nad Jizerou: Otokar Klazar (a writer and a poet), Josef Kubát (a professor and a scientist in the field of physics and chemistry), Daniel Kubát (sociologist), Josef Čermák (a literary historian, a translator and an expert in Franz Kafka works) and two painters Jiří Straka and Jan Šonský. Baroque Church of St. Phillip and James built in 1728 and the old cemetery are dominant features in the municipality center. A richly decorated altar, with statues of the saints, is to be found in the church; originally there also used to be a wooden model of the Jilemnice Castle. The wooden model is now to be seen in the Krkonoše Museum in Jilemnice. There are other historical monuments: Coronation of the Virgin Mary sculpture, Virgin Mary Immaculata statue and a stone cross.

Die Ortschaft Roztoky u Jilemnice (Roztoky bei Jilemnice) liegt im Riesengebirgsvorland zwischen Jilemnice und Stará Paka, zieht sich über 6 km entlang der Hauptstraße hin und bietet herrliche Ausblicke auf das Panorama des Riesengebirges und des Isergebirges. Die erste schriftliche Erwähnung stammt aus dem Jahre 1360, als infolge der Rodung von Wäldern entlang der Bäche und Flüsse langgezogene Dörfer entstanden. Im Gebiet des heutigen Roztoky lagen ursprünglich zwei Dörfer. Am unteren Ende unter einer kleinen Burg entstand Prklín (früher Burglein), ein Dorf von Schwertschmieden und Nadlern. Die Burg und das Dorf wurden während der Hussitenkriege niedergebrannt. Am oberen Ende der heutigen Ortschaft lag das Dorf Zásadka, das wiederum im Dreißigjährigen Krieg zerstört wurde, als hier die schwedische und die kaiserliche Armee durchstürmten. Einen allgemeinen Aufschwung erlebte das Dorf in den letzten Jahrzehnten des 19. Jahrhunderts. Durch den Ort wurde eine Eisenbahnlinie gebaut. Dieses Ereignis brachte neue Möglichkeiten des Broterwerbs mit sich. Bis zu dieser Zeit hatten die Dorfbewohner hauptsächlich von der Landwirtschaft und Weberei gelebt. Die bisherige Heimarbeit wich allmählich der industriellen

Produktion an mechanischen Webstühlen. Auch Betriebe anderer Bereiche entstanden: Sägen, Mühlen, ein Ziegelwerk. Vor dem ersten Weltkrieg lebten im Dorf etwa 1,5 Tausend Einwohner. Nach dem Ende des zweiten Weltkriegs wanderte jedoch nahezu ein Drittel der Bevölkerung in das entvölkerte Grenzgebiet ab, und die Zeit der kurzen Prozesse und der landwirtschaftlichen Kollektivierung begann. In den letzten Jahren prosperiert die Gemeinde wieder, die Bevölkerung wächst und viele neue Häuser werden gebaut.

Der Ort hat heute etwa 1000 Einwohner und bietet sämtliche notwendigen Dienstleistungen und Geschäfte. Die Gemeinde ist für ihr reichhaltiges kulturelles Leben bekannt, zu den bedeutendsten Veranstaltungen gehört der nicht mehr wegzudenkende traditionelle „Rübezahlmart“, der sich bei den Besuchern großer Beliebtheit erfreut.

Roztoky wurde u.a. durch Vladimír Svátý bekannt, in Nová Paka geborener Besitzer der hiesigen Textilfabrik. Seine Erfindung, ein düsenbetriebener hydraulischer Webstuhl, bedeutete eine Wende in der Textilherstellung. Eine weitere bedeutende Persönlichkeit, die sich unauslöschlich in die Geschichte des Ortes eingeschrieben hat, ist unbestritten der Schriftsteller und Lehrer Josef Šír, Autor von Erzählungen und Romanen aus der Region. Nicht zu vergessen auch Otokar Klazar, Schriftsteller und Dichter, Josef Kubát, Professor und Wissenschaftler in den Fächern Physik und Chemie, Daniel Kubát, Professor für Soziologie sowie Josef Čermák, Literaturhistoriker, Übersetzer und Kenner des Werks von Franz Kafka. Mit dem Ort verbunden sind auch zwei hier geborene Maler, Jiří Straka und Jan Šonský.

Eine Dominante in der Mitte des Dorfes bildet die Barockkirche des Hl. Philippus und des Hl. Jakobus aus dem Jahr 1728 mit dem alten Friedhof. Im Innern befindet sich ein reich verzierter Altar mit Heiligenfiguren, ursprünglich hing hier auch ein Holzschnitt des Schlosses Jilemnice, das heute im Riesengebirgsmuseum in Jilemnice zu sehen ist. Zu weiteren historischen Besonderheiten gehört die Figurengruppe der Krönung der Hl. Maria Immaculata und ein steinernes Sühnekreuz.

Důležité kontakty / Wichtige Kontakte / Important contacts / Ważne kontakty

Webové stránky obce:

www.roztoky-u-jilemnice.cz

Adresa: Obecní úřad Roztoky u Jilemnice

512 31 Roztoky u Jilemnice 240

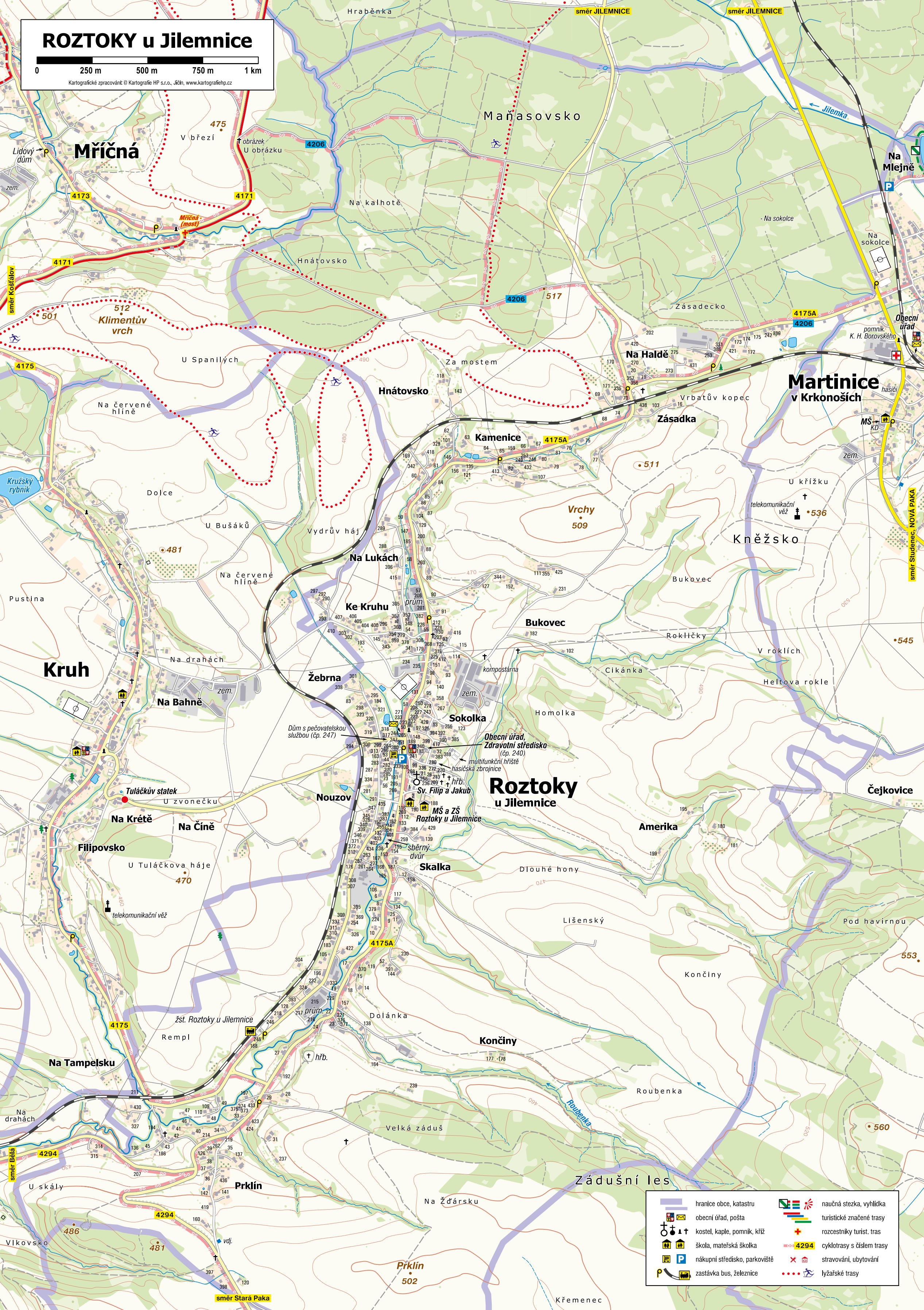
svazek obcí
Jilemnicko

Vydalo: Jilemnicko - svazek obcí 2017, neprodejné
Tisk: Geoprint s. r. o., Liberec
Foto: Přemysl Novák a archiv obcí

ROZTOKY u Jilemnice

0 250 m 500 m 750 m 1 km

Kartografické zpracování: © Kartografie HP s.r.o., Jičín, www.kartografiehp.cz

	hranice obce, katastru		naučná stezka, vyhlídka
	obecní úřad, pošta		turistické značené trasy
	kostel, kaple, pomník, kříž		rozcestníky turist. tras
	škola, mateřská školka		cyklotrasy s číslem trasy
	nákupní středisko, parkoviště		stravování, ubytování
	zastávka bus, železnice		lyžařské trasy